

YOSHLAR UCHUN TIKUVCHILIK KASBINING ISTIQBOLLARI

Atoyeva Feruza Baxodirovna

Shofirkon tumani 2-son texnikumi

Tikuvchilik yo'nalishi o'qituvchisi

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada yoshlar uchun tikuvchilik kasbining zamonaviy mehnat bozoridagi o'rni, iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati hamda kasbiy istiqbollari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda kasb-hunar ta'limi tizimida tikuvchilik yo'nalishining rivojlanish tendensiyalari, dual ta'limning samaradorligi va innovatsion texnologiyalarning kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi roli o'rganildi. Shuningdek, yoshlarning bandligini ta'minlash, ularni tadbirkorlikka yo'naltirish hamda moda sanoatining rivojlanishidagi omillar tahlil qilindi. Tadqiqot davomida kuzatish, qiyosiy tahlil va nazariy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tikuvchilik kasbi yoshlarning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlashda hamda kreativ salohiyatini rivojlantirishda muhim o'rin egallaydi.*

***Kalit so'zlar:** tikuvchilik, kasb-hunar ta'limi, yoshlar bandligi, dual ta'lim, moda sanoati, innovatsion texnologiyalar, tadbirkorlik.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va texnologik rivojlanish sharoitida yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida amaliy ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassislariga ehtiyoj ortib bormoqda. Shunday kasblardan biri tikuvchilik bo'lib, u nafaqat iqtisodiy daromad manbai, balki kreativ faoliyat turi sifatida ham ahamiyat kasb etadi.

Tikuvchilik kasbi qadimdan xalq amaliy san'ati bilan uzviy bog'liq bo'lib, bugungi kunda zamonaviy moda sanoati, dizayn texnologiyalari va yengil sanoatning muhim tarkibiy qismiga aylangan [1]. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, yengil

sanoat rivojlangan davlatlarda yoshlar bandligini ta'minlashda tikuvchilik muhim o'rin egallaydi [3].

O'zbekistonda ham kasb-hunar ta'limi tizimini modernizatsiya qilish, dual ta'limni joriy etish va yoshlarni tadbirkorlikka yo'naltirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda [2]. Shu nuqtai nazardan yoshlar uchun tikuvchilik kasbining istiqbollari ilmiy asosda o'rganish dolzarb masalalardan biridir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda yoshlar uchun tikuvchilik kasbining istiqbollari, uning zamonaviy mehnat bozoridagi o'rni hamda kasb-hunar ta'limi tizimidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan o'rganishga qaratilgan kompleks metodologik yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi pedagogika, kasb-hunar ta'limi, mehnat iqtisodiyoti hamda ijtimoiy tahlil yo'nalishlaridagi nazariy qarashlarga asoslandi.

Tadqiqotning metodologik bazasini O'zbekiston Respublikasining kasb-hunar ta'limi sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlari, yoshlar bandligini ta'minlash bo'yicha davlat dasturlari, shuningdek, xalqaro tashkilotlarning kasbiy ta'lim va mehnat bozori rivojlanishiga oid ilmiy tavsiyalari tashkil etdi. Jumladan, UNESCO va International Labour Organization (ILO) tomonidan ishlab chiqilgan kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga oid konsepsiyalar ilmiy asos sifatida olindi [3], [6].

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

1. Nazariy tahlil metodi

Mazkur metod orqali tikuvchilik kasbining tarixiy shakllanishi, rivojlanish bosqichlari, iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati hamda zamonaviy kasb-hunar ta'limidagi o'rni ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilindi. O'zbek va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, darsliklari, maqolalari hamda metodik qo'llanmalari o'rganilib, umumlashtirildi.

Nazariy tahlil davomida quyidagi masalalarga alohida e'tibor qaratildi:

tikuvchilik kasbining mehnat bozori bilan integratsiyasi;

moda sanoatining rivojlanish tendensiyalari;

yoshlar bandligini ta'minlashda kasb-hunar ta'limining roli;

dual ta'limning kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi samaradorligi; innovatsion texnologiyalarning tikuvchilik faoliyatiga ta'siri.

2. Kuzatish metodi

Tadqiqot davomida Shofirkon tumani 2-son texnikumidagi tikuvchilik yo'nalishida olib borilayotgan amaliy mashg'ulotlar, ishlab chiqarish amaliyotlari hamda dual ta'lim jarayonlari kuzatildi. Kuzatish metodi orqali:

o'quvchilarning amaliy ko'nikmalari;
zamonaviy tikuv uskunalaridan foydalanish darajasi;
ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan ta'lim samaradorligi;
o'quvchilarning kasbga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi o'rganildi.

Mazkur metod real ta'lim jarayonidagi holatlarni bevosita tahlil qilish imkonini berdi va nazariy qarashlarning amaliyotdagi ifodasini aniqlashga xizmat qildi.

3. Qiyosiy tahlil metodi

Qiyosiy tahlil yordamida an'anaviy ta'lim modeli bilan dual ta'lim tizimi o'rtasidagi farqlar o'rganildi. Ayniqsa:

amaliy tayyorgarlik sifati;
ishga joylashish imkoniyati;
kasbiy kompetensiyalarning shakllanish darajasi;
ishlab chiqarish muhitiga moslashuv
kabi ko'rsatkichlar qiyosiy ravishda tahlil qilindi.

Shuningdek, xalqaro tajriba va mahalliy ta'lim tizimi o'rtasidagi o'xshash hamda farqli jihatlar ham o'rganildi. Germaniya, Janubiy Koreya va Turkiya kabi davlatlarning kasb-hunar ta'limi tajribasi tahlil qilinib, ularning ayrim samarali jihatlari milliy ta'lim tizimi bilan solishtirildi.

4. Statistik va analitik umumlashtirish metodi

Kasb-hunar ta'limi, yoshlar bandligi hamda yengil sanoat rivojlanishiga oid statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi,

Bandlik vazirligi va xalqaro tashkilotlar hisobotlaridagi ma'lumotlar umumlashtirildi.

Mazkur metod yordamida:

tikuvchilik sohasidagi ish o'rinlari o'sishi;

yoshlarning kasb-hunar ta'limiga qiziqish darajasi;

yengil sanoatning iqtisodiyotdagi ulushi;

xotin-qizlar va yoshlarning tadbirkorlik faoliyatidagi ishtiroki

bo'yicha tahliliy xulosalar chiqarildi.

5. Pedagogik tahlil metodi

Tadqiqotda kasbiy ta'lim jarayonining pedagogik samaradorligi ham tahlil qilindi. O'quv jarayonida interfaol metodlardan foydalanish, amaliy mashg'ulotlarning tashkil etilishi, kreativ topshiriqlar va ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan ta'limning natijadorligi o'rganildi.

Pedagogik tahlil asosida quyidagi omillar yoshlarning kasbiy shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi:

amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim;

zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash;

kreativ loyiha va dizayn topshiriqlari;

real ishlab chiqarish muhitida tajriba orttirish.

Tadqiqot metodologiyasining kompleks xarakterga ega bo'lishi mavzuni har tomonlama o'rganish, ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish hamda amaliy takliflar ishlab chiqishga imkon berdi.

NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, tikuvchilik kasbi yoshlar uchun bir necha jihatdan istiqbolli hisoblanadi.

Birinchidan, tikuvchilik yoshlar bandligini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu kasbni egallagan yoshlar korxonalarda faoliyat yuritishi, mustaqil buyurtmalar asosida ishlashi yoki o'z tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yishi mumkin. Ayniqsa, kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikda tikuvchilikning iqtisodiy samaradorligi yuqori hisoblanadi [3].

Ikkinchidan, moda sanoatining rivojlanishi tikuvchilikka bo'lgan ehtiyojni oshirmoqda. Milliy va zamonaviy kiyimlarga talabning ortishi yangi dizayn yo'nalishlarini shakllantirmoqda. Bu esa yoshlarning kreativ fikrlashini rivojlantiradi.

Uchinchidan, dual ta'lim tizimi kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda samarali mexanizm bo'lib xizmat qilmoqda. Ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarning amaliy tajribasini oshiradi va mehnat bozoriga tez moslashishiga yordam beradi [2].

To'rtinchidan, innovatsion texnologiyalarning kirib kelishi tikuvchilik kasbining zamonaviylashuviga olib kelmoqda. Kompyuter dasturlari asosida kiyim modellarini yaratish, avtomatlashtirilgan uskunalardan foydalanish yosh mutaxassislarning raqobatbardoshligini oshirmoqda [7].

Natijalar shuni ko'rsatadiki, tikuvchilik nafaqat oddiy hunar, balki iqtisodiy, ijtimoiy va kreativ rivojlanish omili sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA MUNOZARA

Tadqiqot natijalariga ko'ra, tikuvchilik kasbi yoshlarning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash, ularning kreativ salohiyatini rivojlantirish va bandlik darajasini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar va dual ta'lim tizimining joriy etilishi ushbu kasbning nufuzini yanada oshirmoqda.

Quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

Kasb-hunar ta'limida zamonaviy tikuv texnologiyalarini keng joriy etish;

Yoshlarni moda dizayni va tadbirkorlik faoliyatiga yo'naltirish;

Dual ta'lim tizimini barcha hududlardagi texnikumlarda rivojlantirish;

Tikuvchilik bo'yicha startup va grant loyihalarini ko'paytirish;

Milliy dizayn va brend yaratishga ixtisoslashgan o'quv markazlarini tashkil etish.

Shunday qilib, tikuvchilik kasbi yoshlar uchun istiqbolli, barqaror va innovatsion kasb yo'nalishlaridan biri ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Rahmatullayev Sh. Hozirgi adabiy o'zbek tili. Toshkent: Universitet, 2006. 476
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining kasb-hunar ta'limiga oid qarorlari va farmonlari.
3. International Labour Organization (ILO). Skills Development and Youth Employment Report. Geneva, 2023.
4. Muslimov N. Kasb ta'limi pedagogikasi. — Toshkent: Fan, 2017.
5. Ochilov M. Kasb-hunar pedagogikasi. — Toshkent: O'qituvchi, 2015.
6. UNESCO. Technical and Vocational Education and Training Strategy. Paris, 2022.
7. Karimova D. “Yengil sanoatda innovatsion texnologiyalarning o'rni.” // Ta'lim va innovatsiya jurnali, 2024, №3.